

Franc Križnar

Inštitut glasbenoinformacijskih znanosti pri Centru za interdisciplinarne in multidisciplinarne raziskave in študije Univerze v Mariboru

ŽIVLJENJE IN DELO ZVONIMIRJA CIGLIČA

Izveček: Avtor prispevka nadgrajuje dosedanja vedenja in objave o življenjskih prelomnicah skladatelja Zvonimirja Cigliča. Pri tem upošteva monografijo *Zvonimir Ciglič – biti ustvarjalec* (2006), Cigličevo zapuščino v Arhivu Republike Slovenije, Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani, Društvu slovenskih skladateljev in nekatere druge vire. Poudarek je na Cigličevem življenju in ustvarjanju ter orisu njegovega značaja in pomena za slovenski kulturni prostor. Prispevek sledi skladateljevi ustvarjalni in poustvarjalni poti, prinaša značilnosti opusa in številne (zunajglasbene) okoliščine, ki so vplivale na nastanek določenih del.

Ključne besede: Zvonimir Ciglič, značaj, pomen, prelomnice, značilnosti opusa, okoliščine.

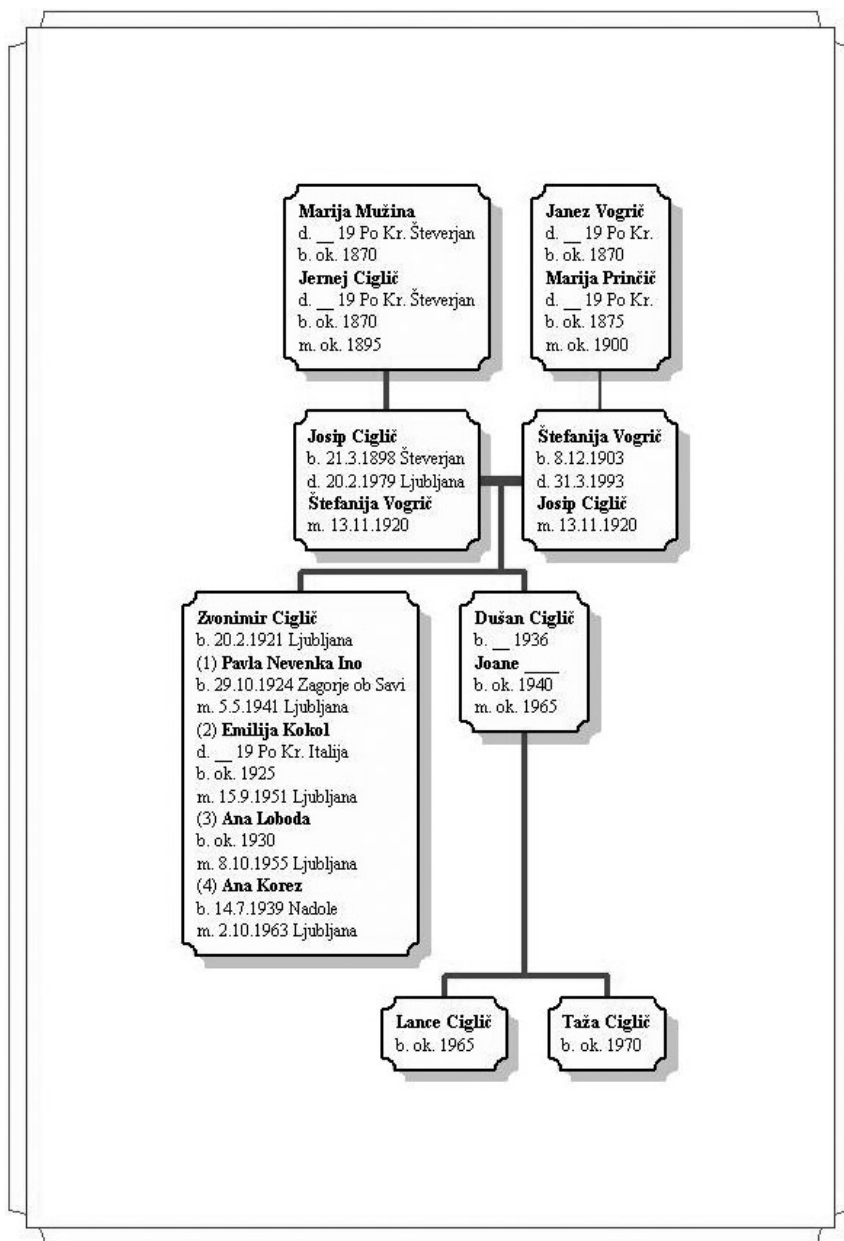
Abstract: The paper extends the knowledge about the life and career of Zvonimir Ciglič. It is based on the monograph *Zvonimir Ciglič – biti ustvarjalec* (“Zvonimir Ciglič – Being a Creative Artist”), on his legacy kept in the Archives of the Republic of Slovenia, the National and University Library of Ljubljana, and the Society of Slovene Composers, as well as on some other sources. The paper explores the artist’s life and work, highlighting his character and his significance for the Slovenian music. It continues with the description of Ciglič’s career as a composer and an interpreter, pointing out key features of his oeuvre and numerous (non-musical) circumstances that conditioned the writing of some works.

Keywords: Zvonimir Ciglič, character, significance, turning-points, features, life circumstances.

Uvod

Življenje in delo slovenskega skladatelja, dirigenta, pedagoga in (častnega) doktorja glasbe Zvonimirja Cigliča (1921–2006) je bilo razmeroma dolgo, ustvarjalno in bogato. V zadnjih desetletjih pa zaradi različnih, dalj časa trajajočih bolezni skoraj neustvarjalno: vse od leta 1974, ko se je predčasno upokojil na (takratni) ljubljanski Srednji glasbeni in baletni šoli, je na svojem stalnem domovanju v Ljubljani (Ulica talcev 5) bolj životaril, kot živel, kaj šele, da bi ustvarjal. Zato pa so bili njegovo otroštvo, mladost, študij in prvi takti njegove profesionalne glasbene poti toliko bolj vzburljivi, včasih kar zastrašujoči. Kajti Z. Ciglič je svoje življenje in delo skoraj previharil. Zlasti ves njegov medvojni (1941–45) in povojni čas, ko je med drugim v vihri 2. svetovne vojne tudi študiral. Ciglič je bil vseskozi politično in apolitično razburkan, še več, bil je tako radoživ, strašljiv in misteriozen, da je lahko kot poznejši umetnik celo vsled teh časov črpal motive za svojo (ustvarjeno) glasbo. Kljub temu da je bilo o Cigličevem

življenju in delu že veliko zapisanega in objavljenega, doslej edino monografsko delo o njem v slogu njegovega videnja še najbolj avtentično zaokroža vse to.¹

Slika 1: Rodovnik družine Ciglič (za Slovensko rodoslovno društvo izdelal Peter Hawlina)

¹ Franc Križnar, *Zvonimir Ciglič – biti ustvarjalec*, Ljubljana: Arhiv Republike Slovenije, 2006.

Življenje

Rojen je bil 20. februarja 1921 v Ljubljani na Vodnikovi cesti (v Šiški), kamor sta mati Štefanija, roj. Vogrič, in oče Josip pribežala iz takratnega italijanskega Števerjana v Kraljevino Jugoslavijo.² Po očetu je izhajal iz kolonske družine iz Števerjana v Goriških Brdih, po materi iz soškega predmestja Gorice, Solkana. Sam sebe je po poreklu še dodatno prišteval med uskoke. Po njegovih besedah: »[...] se je v njem pretakala uporna in težka kri kolonov, ki so zdržali stoletja muk in luciferstva svojih gospodarjev. Niso jih uničili ne biči, ne posilstva, ne krvavi znoj, borili so se za pravico do golega življenja, garali so kot sužnji, tujcem, na svoji zemlji. Ni se jim bilo treba boriti za Boga, tega so dobivali v belih hostijah svojega trpljenja in ga goltali v nemem obupu usodovcev, ki zro v brezupnost razpetega Kristusa. Ritualna erotika, ki je lastna moji naturi pa je zapuščina mojih pradedov, ki so bili uskoki na turško bosanski meji. Tako sem vkljenjen v sožitje zahodnjaške miselnosti in vzhodnjaške čustvenosti [...]«. ³ Kot otrok se je pogosto spominjal babice Cite, ki mu je prepevala pesmice, tj. kolonske žalostinke in uporniške hajduške pesmi - v njegovi družini so vsi peli.⁴ Starša sta bila meščanskega porekla, pri ljubljanskem Čevljarškem mostu sta imela gostilno Pod skalco. Nista bila glasbeno izobrazena, sta pa bila glasbena ljubitelja, saj sta oba pela tako na šišenskem cerkvenem koru kot tudi v zboru slovenskih Primorcev v Ljubljani. Od tod in od otroških pesmi Zvonimirju zagotovo potem ni bilo več daleč do pianina, ki so ga imele takrat vse boljše gostilne oz. gostišča. Osnovno šolo in gimnazijo ter prve glasbeno šolske korake je opravil v rodni Ljubljani. Tako je tudi njegov prvi klavirski pouk stekel kar v domači gostilni z domačim pianistom Josipom Pušpanom. Očitnemu talentu je botrovalo bliskovito napredovanje. V enem letu naj bi predelal predpisano snov za šest razredov klavirja (današnje nižje glasbene šole) in ob tem (do)končal Državno realno gimnazijo v Ljubljani (1938–41).⁵ Zlasti Cigličev primarni študij klavirja je pozneje bistveno vplival na skladateljstvo, ki se je začelo kmalu in mnogo prej, kot je začel in končal profesionalno skladateljsko glasbeno šolanje. Svojo odločitev za glasbo je Ciglič imenoval kar strast.⁶ Petega maja 1941 se je (prvič) poročil, in sicer s harfistko Pavlo Nevenko Ino, ki še ni bila polnoletna (roj. 1924), sam je bil star komaj 20 let. Z njo je ostal v zakonu le do l. 1946. Jeseni leta 1941 se je Zvonimir vpisal v ljubljansko Srednjo glasbeno šolo, ki je bila takrat del Glasbene akademije. Glasbeno teorijo in kontrapunkt ga je učil Lucijan Marija Škerjanc.⁷ Ta je v njem zelo zgodaj opazil talent in ga spodbujal pri glasbenemu razvoju. Po Cigličevih besedah je »[...] vlival glasbo vanj. Z njim sem doživel same lepote [...]«. ⁸ Srednjo šolo je končal v treh letih (1944) in se takoj nato vpisal na ljubljansko Glasbeno akademijo, kompozicijo spet v razred L. M.

2 Prim. rojstni in krstni list (orig. hrani ARS v Ljubljani, AS 1441, škatla 7, št. dok. 74).

3 Prim. Z. Ciglič, izjava 12. 6. 1996 (v: avtorska zgoščenka Z. Cigliča, Ljubljana: ZKP RTV Slovenija, 1996).

4 Prim. F. Križnar, n. d., str. 53–57.

5 Prav tam, str. 59.

6 Prav tam.

7 Prav tam.

8 Prav tam, str. 60.

Škerjanca. Nikoli ni bil v partizanih, čeprav je celo življenje ideološko neopredeljen z njimi vsaj »simpatiziral«. Idejno je bil prej levičar kot desničar, čeprav vseskozi tudi versko (katoliško) opredeljen. Hkrati je bil ves vojni čas glasbeno aktiven, saj je kot dirigent (1940–45) vodil Komorni ansambel Mladinskega odseka Sokolskega društva.⁹

Slika 2: Komorni ansambel Sokolskega društva z dirigentom Zvonimirjem Cigličem (Murska Sobota, 1940)

Spet drug, malce nasprotujoči dokument¹⁰ govori o tem, da je »[...] *Mali orkester z 21 člani do sedaj imel pet koncertov: štiri v Postojni za Narodne pionirje, enega pa v Ljubljani na Taboru tudi za delavce. Vodi ga g. Ciglič Zvonimir. Orkester ima pripravljenih nekaj skladb, ki bi jih lahko odigral v Ljubljani, pa tudi na deželi. Grupa je sicer organizirana, vendar zaradi nenačrtnosti dela in zaradi nejasnosti kam pravzaprav ta skupina spada, ne rodi tistega uspeha kot bi ga lahko. Člani orkestra tudi niso za svoje delo od nikogar plačani. Vaje imajo v Frančiškanski dvorani dvakrat na teden [...]*«¹¹ Sam je oporekal kakršni koli zvezi s slovenskim domobranstvom in tega nisva nikoli razčistila ne z njim in ne na podlagi dokumentov, o čemer Ciglič: »[...] *Tisto, kar ste vi napisali v eno od svojih razprav [...] o slovenski domobranski glasbi, da sem bil referent za simfonično glasbo pri domobranci, pa sploh ne drži. Je pa res, da*

⁹ Prav tam, str. 67.

¹⁰ Prim. arhiv Inštituta za novejšo zgodovino v Ljubljani, II 0250685 (= 660008) in Franc Križnar, »Glasba na Slovenskem in druga svetovna vojna« (v: *Borec*, 1997, št. 555–56, str. 102).

¹¹ Prav tam.

sem imel med vojno svoj salonski in ne simfonični orkester. Politično nisem bil nikoli angažiran, ne pred vojno, ne med njo in ne po njej! [...]»¹² Prihod »novih časov« (po 1945) je bil za Cigliča usoden. Takoj po osvoboditvi so ga takratne nove slovenske oblasti aretirale. Vzrok? Ni bil v partizanih (pa tudi pri domobrancih ne!). Zaprli so ga v zapor sredi Ljubljane, na Miklošičevi cesti, skupaj s še nekaterimi kulturniki. Zanj so bile tako kot v Gonarsu (med vojno), ko je bil v italijanskem ujetništvu, to spet najhujše elementarne človeške zadeve.¹³ V ljubljanskem zaporu je odsedel slabe tri mesece: od 11. maja do 8. avgusta (1945)¹⁴ - kršil naj bi zapovedani kulturni molk!

Na ljubljanski AG je diplomiral iz kompozicije po štirih letih (1948). Iz diplome, ki jo je 30. junija 1948 podpisal takratni rektor Julij Betetto, je razvidno: »*Slušatelj Ciglič Zvonimir se je v teku svojega študija [...] izkazal kot zelo nadarjen in samostojno ustvarjajoč skladatelj, čigar delo je usmerjeno v epsko-dramatičnem pravcu, vsled česar nagiba k velikim formam simfonične glasbe. Težišče njegovega študija je bil zatorej osredotočen zlasti na tem področju. Zelo značilen je njegov močni smisel za orkestrsko barvitost.*«¹⁵ Ker se je leta 1946, dve leti po vpisu na oddelek za kompozicijo, vpisal še na oddelek za dirigiranje, ga je takratni profesor dirigiranja dr. Danilo Švara sprejel kar v 3. letnik. Ciglič se je z dirigiranjem srečal že pred tem, o čemer pravi: »[Salonski orkester] *sem imel že pred vojno, v njem pa so igrali Janez Matičič, Dušan Prevoršek, Marta Valjalo* [Osterc, op. avt.] *idr. Koncerte smo imeli po vsej Sloveniji, v Murski Soboti, Škofji Loki ... Zaradi te prakse me je potem prof. dirigiranja dr. D. Švara sprejel kar v 3. letnik dirigiranja. Na izpitu sem prima vista dirigiral zadnjo Mozartovo Simfonijo 'Jupiter', njen zadnji stavek [Finale/Allegro molto, op. avt.] fugo in to kar z orkestrom, saj sem že dotlej dirigiral leta in leta brez šole, torej brez prepotrebne dirigentske (pred)izobrazbe [...]*«¹⁶ Tako je Ciglič obenem ob kompoziciji diplomiral še iz dirigiranja komaj na sredini naslednjega študijskega leta (1948/49; prim. diplomu št. 21/4 z dne 1. nov. 1948).¹⁷ Takratni rektor AG Julij Betetto je podpisal (pisno) oceno tega diplomskega izpita, ki se je glasila takole: »*Slušatelj Ciglič Zvonimir je izrazil dirigentski talent z živahnim temperamentom, sugestivnostjo in smislom za široko zasnovano interpretacijo. Vesten študij in nivo, ki ga ima kot komponist, ga usposablja za vsako odgovorno mesto dirigenta.*«¹⁸ Za diplomsko delo iz kompozicije – *Sinfonijo appassionato* je prejel nagrado Prezidija Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije.¹⁹

12 F. Križnar, *Zvonimir Ciglič – biti ustvarjalec*, n. d., str. 66.

13 Prav tam, str. 68.

14 Prav tam.

15 Prim. diplomu št. 1/48 AG v Ljubljani z dne 30. 6. 1948 (orig. hrani ARS v Ljubljani, AS 1441, škatla 7, št. dok. 73).

16 F. Križnar, *Zvonimir Ciglič – biti ustvarjalec*, n. d., str. 67.

17 Prim. diplomu št. 1/48 AG v Ljubljani z dne 30. 6. 1948 (orig. hrani ARS v Ljubljani, AS 1441, škatla 7, št. dok. 73).

18 Prav tam.

19 Številne dopise in izjave, potrdila o izgubljeni nagradi gl. v ARS v Ljubljani (AS 1441, škatla 4, št. dok. 78).

Na svoje prvo delovno mesto je odšel kot dirigent sarajevske Opere in baleta, in sicer s svojimi 27. leti – konec leta 1948 – in tam že 13. marca (1949) dirigiral prvo operno premiero, Verdijevo opero *Trubadur* - na pamet! Kljub temu da je gojil tesne stike z najvišjimi bosansko-hercegovskimi političnimi državnimi organi in dirigiral enemu takrat najodmevnejših vokalno-instrumentalnih koncertov (Sarajevo, 1. maj 1949), druge sarajevske sezone ni več dobil, domnevno zato, ker ni vstopil v ZK. Po vrnitvi iz prve in nedokončane dirigentske operne sezone v Sarajevu je do konca leta 1949 v Mariboru pomagal pri ustanavljanju tamkajšnjega Radia, in sicer v takrat najbolj pogosti tovrstni službi, kot referent.²⁰ 11. decembra (1949) je odšel na služenje vojaškega roka v Karlovac. Bil je čas Informbiroja in za Cigliča usoden čas. Kljub temu da je bil zelo priljubljen, saj je tam takoj ustanovil vojaški (moški) pevski zbor in bil po običajnem 3-mesečnem uvajanju v vojaško službo namenjen za nadaljnje služenje kadrovskega roka JLA v Beograd (kjer bi bil ob takratnem umetniškem vodji in dirigentu Doma JLA Slovencu Francu Klinarju njegov asistent), ga iz Karlovca niso dali. Še več, med 29. in 31. avgustom (1950) so ga tam pred celim polkom aretirali z izmišljotino in nikoli dokazano obtožbo »sovražne propagande v JLA z namenom nasilnega rušenja družbene ureditve FLRJ«. Na ta način naj bi slabšal moralno-politično enotnost v šoli za rezervne oficirje.²¹ Smrt! Ne! Za vse to, kar je bil obtožen,²² in česar tudi nikoli ni storil, še manj priznal, so ga z odločbo pristojnega vojaškega sodišča obsodili »le« na 9 mesecev strogega zapora, ječe v samici. Ker so mu za eno stopnjo znižali prvotne obtožbe in ker se je medtem burja okrog Informbiroja in spora s Sovjetsko zvezo umirila, ga ni čakal Goli otok temveč dva meseca samice v Karlovcu, nato še sedem mesecev iste torture v Zagrebu. Po vsem tem je moral še odslužiti »prekinjeno« služenje vojaškega roka. Spet se je vrnil v Karlovac (19. maj–31. avgust 1951) in bil konec avgusta leta 1951 (do)končno odpuščen.²³ 15. septembra 1951 se je drugič poročil, in sicer z Emilijo Kobal.²⁴

20 Prav tam, str. 145 in 73.

21 Prav tam, str. 74–75 in orig. prepis obtožnice Vojnog suda v Zagrebu, št. 163/60. Podatki o natančni številki in datumu so na dokumentu nerazločni.

22 kopijo obtožnice gl. v ARS v Ljubljani (AS 1441, škatla 10, št. dok. 200).

23 F. Križnar, *Zvonimir Ciglič – biti ustvarjalec*, n. d., str. 77.

24 Prav tam, str. 81–82 in rodovnik družine Zvonimirja Cigliča (n. d., str. 225; izdelal za Slovensko rodoslovno društvo Peter Hawlina).

Slika 3: Skladatelji Primož Ramovš, Stanko Prek, Radovan Gobec in Zvonimir Ciglič (od leve proti desni, 1952)

Z njo je ostal v zakonu (zelo) kratek čas, do leta 1955. Naslednja Cigličeva žena je bila bolniška sestra Ana Loboda. Z njo se je poročil 8. oktobra 1955. Tudi ta zakon ni trajal dolgo, do leta 1960. Za njim in pred njim (ni še imel 40 let) so bila težka življenjska leta. »Afare« so se odvijale skorajda povsod, kjer se je pojavil, ali kjer koli je kandidiral, delal ..., v SF, na AG (skupaj s sošolcem in kolegom Urošem Krekom je kandidiral za docenta za kompozicijo - Ciglič žal neuspešno!), na SGBŠ itd. Ciglič se spominja, da so kolegi ob njegovi navzočnosti na sestankih, v zbornici ..., usmerjali poglede v mizo, on sam pa je nenehno napadal, imel izostrene in poštene misli, obtoževal, čistil in izčiščeval situacijo od dogodka do dogodka, do konca, kot je sam odkrito pojasnjeval. SGBŠ je po upokojitvi pisno prepovedal, da ob njegovi smrti (raz)obesijo (črno) zastavo, objavijo časopisno parto ipd.²⁵ Uspešno, kajti ob njegovi smrti (21. januarja 2006) ni bilo ne enega in ne drugega.

Prvi koncert v Ljubljani je Ciglič po diplomi na AG dirigiral »šele« konec leta 1954 – star že 33 let. To je bil ciklus štirih mladinskih koncertov s solistom/klarinetistom Mihaelom Gunzkom in orkestrom SF z deli skladateljev J. S. Bacha, O. Respighija, C. M. von Webra in P. Dukasa. Po uspešni izvedbi ga je takratni upravnik SF in Cigličev učitelj kompozicije na AG L. M. Škerjanc (prvič ga je videl tudi dirigirati!) želel povabiti za asistenta v SF, vendar do tega ni prišlo.

²⁵ Kopijo pisma gl. v ARS v Ljubljani (AS 1441, škatla 11, št. dok. 230) in F. Križnar, *Zvonimir Ciglič – biti ustvarjalec*, n. d., str. 177.

V sezoni 1955/56 je bil Ciglič direktor Mestne filharmonije in Glasbene šole v Subotici. Iz tega časa obstaja eno izmed pisem L. M. Škerjanca Cigliču v Subotico, ki vsaj deloma prikazuje tedanje ljubljanske, filharmonične in še zlasti dirigentske razmere.²⁶

Zvonimir Ciglič
oblastitelj in dirigent

SLOVENSKA FILHARMONIJA

ACADEMIA PHILHARMONICORUM (1702)
— SLOVENSKA FILHARMONIJA (1948)
LJUBLJANA, TRG REVOLUCIJE ŠTEV. 9
TEL: 20-493, 20-241, 20-178 • POŠTNI PREDAL 103

Št. / 9. decembra 1955

Dragi tov. Cigliči!

Najlepša hvala za vabilo in pismo od 7. t. m.! Seveda ste dobro uganili, da se ne bom podal na takšno pot in to celo v zimi; je pa še tehtnejši vzrok: jaz namreč že tri dni nisem več na klavirno častnem položaju upravnika Slovenske filharmonije, ki sem se mu sicer prostovoljno odpovedal, a na podlagi ovadb in intrig "naših" dirigentov J.C., S.H. in B.L.-a, ki niso mogli prenesti, da ne vladajo samá po svoji modrosti, temveč da je nad njimi še Matačić. Ker se je v zadnjem času javil še D.M. Šijanec iz Argentine, in bi ga naš orkester zelo rad vštél med svoje goste, je zadeva prekipela in je menil Izvršni svet LRS, da mora intervenirati v korist ovaduhov seveda (krivda pri tem ne zadeva Izvršnega sveta, temveč njegovim prerado poslušanim svetovalcem, imena gl. zgoraj!). Skratka, smatral sem za potrebno, da se temu poslu odrečem, ki sem ga pet let v svojo muzikalno in denarno škodo vozil kakor koli, a gotovo ne v škodo Filharmoniji in slovenskemu narodu, kakor bi to želeli prikazati prav isti, deloma Slovenci (imena gl. zgoraj!). Torej ni verjetnosti, da bi kdor koli od S.F. prišel k Vam, kajti novi upravnik (ne vem, kdo bo, a verjetno utezne to biti M. Lipovšek) ni še prevzel poslov, Nastja pa po možnosti tudi ne želi ostati v tem poslu, kajti ovadba je oblatila zlasti njo in zahtevala njeno takojšnje odstranitev, na katero pa nisem pristal (ker ne vidim zla v njenem poslovanju), vsled česar je bilo bolje, da se odstranim sam, kajti tudi alternativa Matačić ali Cipci se je pri meni - žal - nagnila v korist prvega, kar je bilo zamerljivo...

Želim Vam torej, in to veste: od srca - najlepših uspehov, v svojem lastnem imenu seveda. Mislim sicer, da novi upravnik ne bo spreminjal letošnjega programa in da zato ostane Vaše sodelovanje v naši Filharmoniji trdno. Sicer pa se boste o tem lahko prepričali, ko pridete v Ljubljano. Jaz bom tu odsoten od 28. decembra dalje, in bom tedaj verjetno v Opatiji, ter bo moje posle verjetno že vodil novi mož.

Vsekakor pa na svidenje, in ostanite zdrav in čil!

Slika 4: Pismo L. M. Škerjanca Zvonimirju Cigliču v Subotico (1955)

²⁶ Prav tam, str. 145–46, orig. pismo gl. v ARS v Ljubljani (AS 1441, škatla 10, št. dok. 200).

28. januarja 1957 je Ciglič kot dirigent gostoval na 4. koncertu »rdečega« abonmaja orkestra SF, medtem, ko je bil še vedno v Subotici. To pa ni bilo načrtovano. Jakov Cipci, predvideni dirigent tega koncerta, se je s takratnim upravnikom Marijanom Lipovškom sprl, odpovedal sodelovanje in odšel iz SF v Maribor. Ciglič je »dobil« koncert s sporedom C. Franck (*Simfonija v d-molu*, ki jo je naštudiral v treh dneh in jo dirigiral na pamet!), namesto dela M. Kozine (*Bela krajina*) je na program uvrstil Osterčevo *Klasično uverturo* in s solistom, švedskim pianistom Hansom Leygrafom še delo L. van Beethovna (*Koncert št. 5 v Es-duru*, op. 73). Leta 1957 je bil Ciglič na (dirigentskem) izpopolnjevanju v Salzburgu pri Lovru (von) Matačiću. Tako kot je bil skromen, s seboj ni vzel niti fraka in potem na koncu kot eden od petih finalistov, najboljše uvrščenih tečajnikov, v sposojenem fraku dirigiral uverturo k Wagnerjevi operi *Večni mornar*.²⁷

Slika 5: Pianist Anton Trost in dirigent Zvonimir Ciglič (karikatura Boruta Pečarja v *Tedenski Tribuni*, 6. 3. 1958)

Po vrnitvi v Ljubljano je Ciglič poučeval na Srednji glasbeni in baletni šoli (1957–73), vzporedno pa še na takratni Pedagoški akademiji (1960–64). V času med letoma 1958 in 1959 je bil v Parizu na izpopolnjevanju pri skladatelju Henryju Barraudu in dirigentu Igorju Markevitchu. Pri slednjem je bil celo asistent pri znamenitem orkestru Concerts Lamoureux (Markevitch je bil njegov šef dirigent v letih 1957–61). Kljub temu da je bilo Cigliču še pred odhodom v Pariz skoraj obljubljeno in izglasovano dirigentsko mesto v SF, tega mesta po vrnitvi iz Pariza nikoli ni dobil, pa tudi v ljubljanski Operi in baletu SNG ne. Je pa dirigiral še enega od abonmajskih koncertov SF (8. junija 1958). Na programu slednjega je bila tudi krstna izvedba Arničeve simfonične pesnitve *Povodni mož*

²⁷ Prav tam, str. 150–51.

(1950). Očitno je imel prav tukaj največje ambicije, kljub relativno kratkemu delovanju pa tudi največje uspehe. Zelo zgodaj se je srečal z boleznijo, ki se je potem dolgo vlekla vse do njegove smrti. Leta 1960 je imel prvi srčni napad (kap), ne da bi zanj sploh vedel. Z zadnjo in četrto ženo Ano Korez se je Zvonimir Ciglič poročil 2. oktobra 1963 in z njo živel najdlje, vse do svoje smrti.

Lento e cantabile (♩ = 50) Zvonimir Ciglič

Solo (1.)
dolce

Vse pravice pridržane
Tous les droits réservés

DSS št. 292

Slika 6: Zvonimir Ciglič, *Sinfonia appassionata* (str. 168 iz partiture 2. verzije /s štirimi rogovi!/, ZKPOS-Ed. DSS št. 7, Ljubljana 1974)

Gospa Anica, roj. 14. julija 1939 v Nádolah pri Žetalah (pri Ptujju) v Halozah, je bila dobrih 18 let mlajša od njega.²⁸ Cigličeva srčna bolezen je po letu 1964 hitro napredovala, posledično pa so se ji pridruževale še druge.²⁹ 22. novembra 1973 mu je bila priznana 100-odstotna invalidnost,³⁰ na podlagi katere je bil 31. decembra istega leta tudi invalidsko upokojen.³¹

Kot je sam povedal, sta se mu »[...] pedagoško delo in ustvarjalnost počasi umaknila in ostal je sam s svojimi edinstvenimi mislimi o življenju, filozofiji, glasbi, ljudeh ter o svoji pestri in dolgi zgodovinski poti [...]«. ³² Kljub vsem (zdravstvenim) težavam je živel dolgo, vendar zadnjih več kot 30 let za glasbo skoraj neustvarjalno. Leta 2004, torej komaj dve leti pred smrtjo, so Cigliču v dialogu z UKC Ljubljana napovedovali le še dva tedna življenja, pa je živel še dve leti. Sam je menil, da se »[...] pogovarjajo, kaj je s tem hudičem.³³ Skoraj na smrtni postelji mi je v mikrofon povedal naslednje: »Celo življenje se borim, od začetka, ko se zavedam, od svojega 3. leta naprej do svoje pozne starosti – zdaj, ko sem v 85. letu – po vseh peripetijah od dojenčka dalje, skozi ves mladostni oz. najstniški razvoj, mimo vojne vihre in kar štirih porok s štirimi (različnimi) ženami, 9-mesečne samice, myocarditis (1960-64) in z nenehnimi napadi, šikaniranji in z mojo neizmerno pomočjo številnim mladim (dijakom, študentom in drugim kolegom/glasbenikom) in še sedaj, ko opravljava zadnje pogovore, počnem to kar iz postelje. Tudi vi ste bili tako prijazni, da ste upoštevali vse moje posebnosti tako glede dnevov in ur, ko se dobivava [...]«. ³⁴

Zvonimir Ciglič je umrl na Golniku 21. januarja 2006. Pred tem je leta 1996 iz katoliške prestopil v evangeličansko cerkev³⁵ in tako ga je na ljubljanskih Žalah v grob, kjer sta bila pokopana že njegova starša – oče Josip (21. 3. 1898–2. 2. 1979) in mati Štefka (Štefanija, roj. Vogrič, 8. 12. 1903–31. 3. 1993) 26. januarja 2006³⁶ pokopal evangeličanski duhovnik mag. Geza Filo.³⁷

28 Umrla decembra 2012.

29 F. Križnar, *Zvonimir Ciglič – biti ustvarjalec*, n. d., str. 15-54, prim. tudi medicinsko oz. zdravstveno dokumentacijo (orig. hrani ARS v Ljubljani, AS 1441, škatla 22, št. dok. 444–59).

30 F. Križnar, *Zvonimir Ciglič – biti ustvarjalec*, n. d., str. 96.

31 Prim. razrešnico ljubljanske SGBŠ in Odločbo SPIZ o (invalidski) upokojitvi (orig. hrani ARS v Ljubljani, AS 1441, škatla 25, št. dok. 425–26).

32 F. Križnar, *Zvonimir Ciglič – biti ustvarjalec*, n. d., str. 96.

33 Prav tam, str. 100.

34 Prav tam, str. 155.

35 Prav tam, str. 155–56.

36 Prim. spominsko ploščo na ljubljanskih Žalah in sliko v publikaciji F. Križnar, n. d., str. 240.

37 F. Križnar, *Zvonimir Ciglič – biti ustvarjalec*, n. d., str. 11–12, 219 in 240.

Delo

Cigličevo umetniško udejstvovanje na področju dirigiranja je bilo deloma že omenjeno. Kot dirigent je že pred drugo svetovno vojno, v letih 1938–40, dirigiral »svojemu« salonskemu orkestru in z njim tudi doma prirejal umetniške večere.³⁸ Eden pomembnejših kritikov povojne dobe Rafael Ajlec je po Cigličevi interpretaciji *6. simfonije v h-molu* (op. 74) P. I. Čajkovskega (Ljubljana, SF, 17. februar 1958) zapisal: »Dirigent Ciglič utegne biti za mlade generacije tisti, ki bo poklican postaviti našemu dirigentstvu nova, višja merila. Nasprotno ima sposobnost ustvariti in razviti razpoložensko razpetost, in to zelo neodvisno od trenutne osebne dispozicije ali indispozicije. Ta sposobnost temelji na pristni dirigentski 'obsedenosti' in na poštenem delu. V bistvu imamo v Cigliču nadaljevalca Matačićeve dirigentske smeri [...].«³⁹ Sicer pa je imel Ciglič do kompozicije oz. svoje ustvarjalnosti samosvoj, lasten odnos, ko pravi: »Prvobitni jaz, nabit z mobilno energijo strasti in trpljenja je tulil v prostost, v akcijo, drugi racionalni jaz pa ga je tiščal za vrat in ga potiskal nazaj. Taka psihična rokoborba pa je zelo nevarna. Toda proti meni se ni zarotila samo narava (ker sem na srcu zbolel leta 1960), ampak tudi okolje, in to že poprej, po prestani samici, ko mi je mafijaska mentaliteta določenih krogov z nizkimi udarci in zahrbtnimi prijemi onemogočila lastno dirigentsko namestitev v Ljubljani. Mafijaska gonja pa se z izbruhom moje bolezni ni zmanjšala, ampak se je nadaljevala s še večjo srditostjo vse do moje invalidske upokojitve in, nekoliko omiljena, traja še danes [2005, op. avt.].«⁴⁰ Med slednjim in komponiranjem ni bilo velike razlike, četudi se je ustvarjalnost pri njem začela že veliko prej. Tako je med skladateljevimi prvimi tovrstnimi deli opaziti niz klavirskih skladb že vse od njegovega sedmega leta starosti (od ok. leta 1928), ko je pričel igrati in se pozneje učiti klavir kar v domači ljubljanski gostilni, pa vse do leta 1942. Sam je povedal, da je prvo (klavirsko) skladbo napisal pri trinajstih letih (ok. leta 1934), kot pianist pa je začel (javno) nastopati pri svojih šestnajstih letih (ok. leta 1937).⁴¹ Po njegovem pričevanju je v rosnih letih napisal okrog petdeset klavirskih miniatur, od katerih jih je kot izbor enajst izšlo v Cigličevi samozaložbi v Ljubljani (1942) z naslovoma *Bakhanal*.⁴² Največ zanimanja, tako za izvedbe kot za njihove natise, so iz obeh zvezkov Cigličevih klavirskih del (1934–42) pritegnili naslovi, kot so npr. *Jutro*, *Nokturno* in *Bakhanal*. Slednja skladba je skladatelju služila kot neke vrste temelj poznejšega orkestralnega dela z naslovom *Obrežje plesalk*.⁴³ Naslov druge zbirke klavirskih del v (samo)založbi *Kaos* (Ljubljana, 1942) pa je bil *Nokturno*. Ciglič je komponiral v letih 1941–83, torej 42 let, če seveda odštejemo vse tisto, kar je nastalo pred njegovim »uradnim« šolanjem kompozicije.

38 Prav tam, str. 67.

39 Prav tam, str. 180.

40 Prav tam, str. 159.

41 Prav tam, str. 66–67.

42 Prav tam, str. 57, 61.

43 Prav tam, str. 102–09.

Njegov prvi umetniški (ustvarjalni) vrhunec je bil brez dvoma dosežen na koncertu (SF, dva koncerta: 25. aprila in 6. maja 1952) z deli mlajših skladateljev Primoža Ramovša, Radovana Gobca in Stanka Preka. Dirigiral je Jakov Cipci, od Cigličevih del pa sta bila izvedena 1. in 2. stavek njegove *Sinfonije appassionata* (komp. 1943-48; tisk. ZKPOS št. 7 in Ed. DSS št. 698, Ljubljana 1974; prva izvedba SF, dirig. Jakov Cipci, 16. apr. 1948).

Slika 7: Rokopis Cigličevega dela *Adagio amoroso* za harfo solo, prve slovenske skladbe za harfo – zadnja str. (1948)

Sinfonia appassionata je bila med anonimnimi poslušalci ocenjena najvišje, najslabše ocenjeno pa je bilo delo Stanka Preka, ki je sicer omenjena koncerta tudi organiziral.⁴⁴ V Cigličevem primeru gre za neke vrste kombinacijo študijske

⁴⁴ Prav tam, str. 118.

kompozicije, zato v njej prevladuje mladostni idealizem. Kljub temu da je delo nastajalo večinoma v času krute in krvave resničnosti tistega časa, ni bilo nikakršna faktografija tistega časa ali nekega obdobja, ampak le splet Cigličevega čustvenega in čutnega zaznavanja in doživljanja življenjskih odnosov. Zanj je prejel nagrado Prezidija Ljudske skupščine Republike Slovenije (1948).⁴⁵ Za enega večjih uspehov svojega simfoničnega prvenca si je Ciglič štel njegovo izvedbo mnogo let kasneje na ruskem odru ob priliki gostovanja Simfoničnega orkestra SF z dirigentom Antonom Nanutom (Moskva, 22. novembra 1976).⁴⁶ Kasneje je nastala še neformalna 2. simfonija - *Obrežje plesalk* oz. *Simfonija ekstaze* oz. *Ekstaza opojnosti*, napisal pa naj bi še *Tretjo simfonijo*, imenovano »Števerjanska« (1956?) in *Simfonijo mortis* (1974?), ki pa nista v zapuščini in veljata za izgubljeni.⁴⁷

Že v sami ustvarjalni genezi je Ciglič stremel k ekstatični umetnosti, h glasbi velikih melodičnih lokov in stopnjevanj, ki naj poslušalca v najboljšem smislu postromantične tradicije prevzame čustveno, kar je skladatelj pospremil z besedami: »Vem namreč to, da se umetnikovo delo uvršča po svoji življenjski smotrnosti samo takrat v celotni življenjski proces, če ga nosi dejanska samoizpovedna nujnost. Prepričan sem, da je vsako resno umetniško delo v svoji osnovi neka nenaročena nujnost in bi vsako prenatalčno samooznačevanje vodilo v nesporazum. Zato menim, da je ustvarjalec najpoštenejši, če pušča ta vprašanja kolikor bolj mogoče odprta. S preveč določeno besedo bi zaprli pot doživljajočemu poslušalcu in bi skladbo, ki ne sme biti napeta na neko vnaprej določeno vprašanje, z intelektualnimi ugotovitvami zameglili. S tem bi sprejemalcu-poslušalcu in sodelujočemu soustvarjalcu onemogočili, da bi umetnino sprejemal intuitivno in ne intelektualno, v polni razsežnosti, ki jo resnična umetnost a priori zaobsega [...]«.«⁴⁸ Po vsem tem je sledilo povsem posebno življenjsko in ustvarjalno poglavje, saj je skladatelj v času torture samice dokazal, da je ustvarjalec, ki se rodi, ne pa dela, saj je v somraku celice brez svinčnika, papirja, klavirja, brez česar koli, zasnoval glasbo, ki jo je pozneje naslovil *Obrežje plesalk* ali *Simfonija ekstaze* in tudi *Ekstaza opojnosti*. Komponiral je v ustvarjalni sedež možganov! Ko je prišel na prostost, je po kratkem odmoru leta 1952 pričel pisati na papir tisto, kar je zasnoval v samici. To pomeni, da je imel izreden spomin.⁴⁹ Skladatelj je delo napisal v dveh verzijah in kot tako je doživelo številne izvedbe (prva verzija rkp. 1952; prva orkestralna izvedba v SF, dirigent Bogo Leskovic, 6. aprila 1953; prva izvedba v verziji baleta v SNG Maribor, 20. junija 1964, koreograf Henrik Neubauer, dirigent Vladimir Kobler).⁵⁰

45 Prav tam in str. 112, 117.

46 Orig. plakat gl. v ARS v Ljubljani (AS 1441, škatla 10, št. dok. 160).

47 F. Križnar, *Zvonimir Ciglič – biti ustvarjalec*, n. d., str. 223–24.

48 Andrej Rijavec, *Slovenska glasbena dela*, n. d., str. 47.

49 F. Križnar, *Zvonimir Ciglič – biti ustvarjalec*, n. d., str. 4, 67.

50 Prav tam in str. 117, 223.

Cigličev harfni prvenec *Adagio amoroso* je nastal leta 1948 in bil posvečen skladateljevi (prvi) ženi Nevenki Ino, ki je bila harfistka. Krstno izvedbo je skladba doživela »še« 19. maja 1949 s Pavlo Uršič.⁵¹ Značilno za to priljubljeno Cigličevo delo med harfistkami in harfisti pa je, da so ga doslej izvedli vsi slovenski izvajalci na to strunsko glasbilo, vse do najmlajših generacij. Ali je bil potemtakem Cigličev *Concertino za harfo in godala* (1960–61), posvečen očetu Josipu (Ed. DSS BG št. 1104, Ljubljana 1974), samo neke vrste logično nadaljevanje *Adagio amorosa*?

Slika 8: Z. Ciglič, *Concertino za harfo in godala* - tiskani part harfe (odlomek, str. 11 – z značilnimi in edinstvenimi »suoni eolici«, 1960–61, Ed. DSS št. 94, Ljubljana 1974)

51 Prav tam in str. 247.

Prva izvedba *Concertina* je bila 28. junija 1961 na Dunaju na mednarodnem kongresu glasbenih pedagogov. Solistka je bila Ruda Ravnik, dirigent pa Vinko Šušteršič. V njem je skladatelj izumil oziroma uporabil tehniko »suoni eolici«, eolskih tonov. Ne gre za eolsko (starogrško) lestvico, pač pa za neke vrste kromatično ali celo nedoločljivo tonsko akordsko vrsto, ki jo slišimo, kot da bi se v harfne strune zaganjal veter (imenovano po grškem bogu vetra Eolu).⁵² Delo, ki ga je skladatelj pospremil z najbolj kontroverznimi besedami, je opus *Triptih* za srednji glas in orkester oziroma klavir (1954–83; Ed. DSS št. 1078, Ljubljana 1990). Avtor je delo komponiral sporadično: najprej sta nastala njegov 2. stavek - samospjev za glas in klavir *Usoda* (bes. Pavle Oblak, 1954) in 1. stavek - *Topoli v jeseni* (samospjev za glas in klavir, bes. Pavle Oblak, 1955). Tretji stavek - *Božanski absurd* – (samospjev za glas in klavir, 1983) pa je skladatelj poimenoval z lastnimi besedami, vendar po poeziji Alojza Gradnika. V *Triptihu* za srednji glas in klavir lahko prepoznamo nekaj vplivov Škerjančeve kompozicijske šole, predvsem v elegičnem poigravanju z barvami in panoramskim impresionizmom, pa tudi v oblikovnem smislu – v razširjeni pesemski obliki. Skladatelj je prav (prvo) izvedbo tega dela (med 1989 in zadnjim tiskom, 1990) doživljal kot enega najpomembnejših dosežkov svojega življenja in dela.⁵³ Tako kot harfa, ki je bila Cigličev priljubljeni instrument, je podobno mesto dobil tudi (francoski) rog. Zanj oz. skupaj s harfo je leta 1967 ustvaril *Sublimacijo* (Ed. DSS št. 707, Ljubljana 1967). V ljubljanski Moderni galeriji sta jo na koncertu DSS v okviru 10. kongresa Mednarodnega muzikološkega društva 6. septembra 1967 prva izvedla naša takratna izvrstna asa: hornist Jože Falout in harfistka Pavla Uršič Petrić. O izboru glasbil skladatelj takole: »Zakaj nisem uporabil trobente ali pozavne? Obe sta presurovi. Rog ima oboje, mehko trobente in pozavne, in pa harfo, ženski element. Ta slednja se pračloveku približa – kot da je Eva prišla v raj k Adamu [...].⁵⁴ Zadnje skladateljevo delo pa je *Božanski absurd* za glas in orkester (1983), ki je doživel prvo izvedbo na koncertu Glasbene matice Ljubljana. V njem se je Ciglič spet naslonil na poezijo A. Gradnika in ga poimenoval simfonični epitaf. Dodal mu je svoj moto: »Mortus pater filium moriturum expectat/Mrtvi očka čaka sina, ki umira [...].⁵⁵ V tem delu so se več kot očitno zaokrožile vse teme, ki so skladateljevo umetniško ustvarjanje označevale vse življenje. Je tridelni žrtvenik, iz katerega izzveneva človeška drama na življenjski poti, kjer bije vnaprej izgubljeni boj s smrtjo. Ta človekov boj se avtorju/ustvarjalcu kaže kot hud paradoks. V njegovem jedru plameni in izgoreva tragičnost, ki je podstat življenja.

52 Prav tam, str. 121–224.

53 Prav tam, str. 125–226, 243–244: prva dva stavka tega dela (*Topoli v jeseni*, 1955 in *Usoda*, 1954 na bes. Pavleta Oblaka; njuna prva izvedba kot samospjeva za glas in klavir leta 1969 v Ljubljani) sta nastala po že napisanih skladbah, tretji stavek *Božanski absurd* (bes. Alojz Gradnik) pa je nastal leta 1983 za srednji glas in orkester (tisk: Ed. DSS št. 1078, Ljubljana 1990).

54 Prav tam, str. 126–27, 245.

55 Prav tam, str. 244.

Slika 9: Božidar Jakac: Zvonimir Ciglič (sepija, 1975)

Cigličev celotni opus obsega le nekaj manj kot 80 del (pribl. 76), vendar pa dejstvo, da so med njimi simfonična in koncertna dela, balet itd., spremeni podobo te slike.⁵⁶ Zanj je prejel nekaj nagrad, priznanj in odličij: nagrado Prezidija Ljudske skupščine Republike Slovenije (1948), častni doktorat iz glasbe mednarodne univerzitetne ustanove Marquisa Giuseppa Scicluna (Malta 1987), nagrado mesta Ljubljane (1999) in Župančičevo nagrado (2003).⁵⁷

⁵⁶ Prav tam, str. 221–47 in ARS v Ljubljani (AS 1441, škatla 1, št. dok. 1–30, škatla 2, št. dok. 21–51 in škatla 7, št. dok. 62–63).

⁵⁷ Prav tam, str. 258 in ARS v Ljubljani (AS 1441, škatla 2, št. dok. 52, škatla 9, št. dok. 134, škatla 30, št. dok. 5762 in škatla 34, št. dok. 686, 790).

Marquis Giuseppe Scicluna (1855-1907)
International University Foundation
(Founded 1973)

1st September, 1987.

Protocol: 57/87/MDA/ZC/MLA

Professor Zvonimir Ciglic
Ulica Talcev 5
Ljubljana
Yugoslavia, Europe

Dear Professor Ciglic,

This is to certify that today the First day of the month of September, in the year of our Lord Nineteen Hundred and Eightyseven, you have been awarded the degree of Doctor of Music (Honoris Causa) - D. Mus. (Hon.) with all the honors, rights, privileges and dignity pertaining to such a degree.

Yours sincerely,

*Marcel Dingli-Attard
de' baroni Inguarnez*

Dr. Marcel Dingli-Attard
de' baroni Inguarnez,
Registrar and Gen. Secretary.

Slika 10: Častni doktorat iz glasbe mednarodne univerzitetne ustanove Marquisa Giuseppe Scicluna Zvonimirju Cigliču (Malta 1987)

Zaključek

Cigliču se je zdelo še posebej vredno izpostaviti dejstvo, da je bil vse od l. 1999 (torej celih sedem let) na invalidskem vozičku, kar je seveda vse tja do njegove smrti še dodatno oviralo njegovo življenje in delo. Kolikor je seveda enega in drugega v tem zadnjem obdobju sploh še bilo! Ciglič se od drugih skladateljev loči po svojem nenavadno odprtem značaju, po neposredni besedi, mislih in dejanjih. Cigličeva glasba je nenehno razpeta med dva pola, med »Erosom in Tanatosom«, med Bogom in Luciferjem, med Kajnom in Ablom, med Platonom (F. Križnar) in Sokratom (Z. Ciglič), med ateizmom in religijo, strastjo in apokalipso, med dramatičnostjo in lirizmom ... Vedno so ga zanimali samo ekstremni pojavi, ne le v človeški družbi, ampak v naravi nasploh. Ciglič je razodel celo pahljačo svojega ustvarjalnega ega, ki ga je postavil na tri stopnje: intuitivnost, ekstazo in miselno obdelavo.

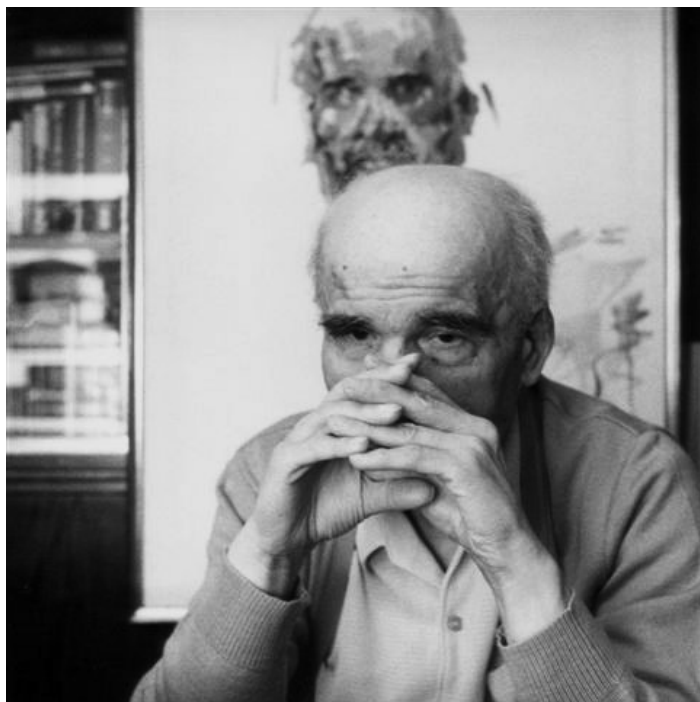

Slika 11: Harfistka Pavla Uršič (Petrič, Kunej; 1931–2011) 1. marca 2000, ki je edina izvedla vsa Cigličeva dela za harfo (foto: Tihomir Pinter)

Skladatelja je tudi večkrat zagrabilo okovje totalitarnega sistema. Italijani so ga internirali v taborišče Gonars, poveljna oblast ga je z izgovorom, da je kršil kulturni molk, leta 1945 zaprla, leta 1950 so ga zasliševali v vojaškem zaporu v Karlovcu. A če sodimo po njegovih lastnih besedah, je ta večni romantik, ki je hotel biti vedno le glasbenik in nič drugega, potreboval viharje, da je lahko

ustvarjal: »Mogoče je zanimivo, da sem največ komponiral med vojno in pa v najbolj napetem revolucijskem obdobju po vojni. Kaže, da za svoje ustvarjanje nisem potreboval idilike, ampak nasprotno, čim bolj apokaliptično atmosfero. Takrat je čas za vsesplošno žrtvovanje, kajti vsaka resnična revolucija je spočeta iz tragične nujnosti, iz življenjske stiske, ki skozi lastno sublimacijo izžareva najvišje duhovne možnosti, in to ne glede na končni izid. V svetu resnične umetnosti ni pomemben rezultat, ki je pogojen v določeni faktografski zaznavi, ampak je najpomembnejša in edina smiselna ekstatična opojnost ustvarjalnega procesa, zaobjetega v katarznem imperativu, ki omogoča človeku najpopolnejše možno osvobajanje lastne kreature«. ⁵⁸

Bogata je tudi Cigličeva diskografija (tj. avdio, tonski posnetki, zlasti v arhivu RA SLO, kjer se nahaja dobršen del posnetkov skladateljevih del, z različnimi izvajalci in urejeno po zvrsteh: orkestralna in zborovska glasba, vokalno-instrumentalna in komorna dela, instrumentalna glasba idr.), plošče (kamor sodijo male in velike vinilne gramofonske plošče, zgoščenke in video zapis).

Slika 12: Zvonimir Ciglič, 2. marca 1994 (v ozadju: oljna podoba Krištofa Zupeta, 1985; foto: Tihomir Pinter)

⁵⁸ F. Križnar, *Zvonimir Ciglič – biti ustvarjalec*, n. d., str. 101.

Kratice

AG	– Akademija za glasbo Univerze v Ljubljani
ARS	– Arhiv Republike Slovenije
DZS	– Državna založba Slovenije
Ed. DSS	– Edicije Društva slovenskih skladateljev v Ljubljani
Ed. DSS BG	– Edicije Društva slovenskih skladateljev v Ljubljani - koprodukcija z založbo Breitkopf & Härtel v Nemčiji
FLRJ	– Federativna ljudska republika Jugoslavija
JLA	– Jugoslovanska ljudska armada
RA SLO	– Radio Slovenija
RS	– Republika Slovenija
SF	– Slovenska filharmonija
SGBŠ	– Srednja glasbena in baletna šola v Ljubljani
SPIZ	– Skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja (danes: ZPIZ = Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje) v Ljubljani
ZK	– Zveza komunistov
ZKPOS	– Zveza kulturno prosvetnih organizacij Slovenije (danes: Javni sklad za kulturne dejavnosti RS; JSKD RS)
ZKP RTV	– Založba kaset in plošč Radiotelevizije Slovenija

Literatura in viri

Križnar, Franc, *Zvonimir Ciglič – Biti ustvarjalec*, Ljubljana: Arhiv Republike Slovenije, 2006.

Rijavec, Andrej, *Slovenska glasbena dela*, Ljubljana: DZS, 1979.

Žumer, Vladimir, »Arhivski zapisi o življenju in ustvarjalnosti profesorja Zvonimirja Cigliča (1921–2006), slovenskega skladatelja, dirigenta, glasbenega pedagoga in kulturnika«, v: Križnar, Franc, *Zvonimir Ciglič – Biti ustvarjalec*, Ljubljana: Arhiv Republike Slovenije, 2006, str. 13–46.

Žumer, Vladimir, Arhivski popis osebne fonda AS 1411, ZVONIMIR CIGLIČ, slovenski skladatelj, dirigent in glasbeni pedagog (1921–2006), škatle 1-34; gradivo od škatle 35 je dostopno v čitalnici ARS v Kazini /Kongresni trg 1/ 1. nadstropje, tipkopis 70 str., Ljubljana, 9. 3. 2011.

Fond Zvonimirja Cigliča v ARS (arhiv popisa osebne fonda št. 1441 v 55 in več škatlah in drugi arhivski elementi pod to oznako).

LIFE AND WORK OF ZVONIMIR CIGLIČ

Summary

In this paper, the Slovenian composer, conductor, teacher and honorary Doctor of Music Zvonimir Ciglič is presented as an artistic personality. He was born on the 20th of February 1921 in Ljubljana, where he remained musically active throughout his long career and even during the difficult years of the Second World War. He studied at the Academy of Music in Ljubljana, where his teachers and mentors in composition and conducting were Lucijan Marija Škerjanc and Danilo Švara, respectively, completing both degrees in 1948. During the Second World War, he was held in the Italian concentration camp in Gonars (1942), and, immediately after the war (1945), he spent three months in the Ljubljana prison due to a violation of the cultural silence (i.e. the boycott of cultural activity ordered by the Slovenian Liberation Front in 1941). Ciglič was apolitical before, during and after the war; yet, in 1950, shortly after the start of the Informbiro period, he was accused of a political offence.

In spite of several tragic events, he became a well-known conductor and composer. His interpretations were among the first in the region to offer the conducting of large (symphonic) works by heart; additionally, some other conducting qualities must be highlighted: his temperament, his more than reliable (photographic) memory and his cultured musical personality. It is therefore not surprising that critics named him a formal advocate of the “Matačič school” of conducting in Slovenia; after all, he took leave as a kind of unplanned conducting assistant to Maestro Lovro von Matačič. Ciglič started this performing fragment of his musical activity in Sarajevo, continuing it in Subotica, further educating himself in Salzburg (with Lovro von Matačič) and Paris (with Igor Markevitch), and ending it very early in Ljubljana. He finished his professional music career as a teacher of music theory (counterpoint and harmony) at the Ljubljana School of Music and Ballet as well as at the Academy of Pedagogy (1957-73).

Ciglič started writing (piano) compositions very early. This was his point of departure – writing works for his own performances, since from the beginning on he had been a distinguished pianist. In his relatively long composing career (1934-83), it was the “rise and fall” period from 1941 to 1965 that he was at his most prolific. The works from this period include: *Sinfonia appassionata* (1943-48) and *Obrežje plesalk* (“Dancers’ Shore”, symphonic choreographic poem, ballet; 1952). Ciglič’s most significant works (within the Slovenian as well as the broader European context) are all in a way connected to the harp: *Adagio amoroso* (for harp solo; 1948), *Concertino* for harp and string orchestra (with the composer’s unique invention “suoni eolici” – aeolic tones; 1960-61; dedicated to his father Josip), *Triptih* (“Triptych”) for middle voice and orchestra (1954-83), and *Sublimacija* (“Sublimation”) for horn and harp (1967). Throughout his

career, he was inspired by various impressionistic and expressionistic achievements. Due to his ecstatic life, his works are distinguished by strong, elementary expression, which could already be partially sensed in his conducting. His works and the process of composing them mirror a quest for the solution to a certain problem projected in the release of mobile energy that provokes a creative thought; the process the author himself divided into three stages: intuition, ecstasy and mind treatment.

And finally, do not forget about his extensive discography, and all the prizes and awards that include The Presidium of the Socialist Republic of Slovenia Award in 1948, the honorary doctorate in music of the Marquis Giuseppe Scicluna International University Foundation of Malta in 1987, the City of Ljubljana Award in 1999, and, finally, the Župančič Prize in 2003.